

NOGOMETNI NAVIJAČI V SLOVENIJI

Primer tekme med Olimpijo in Mariborom PL

Povzetek: *Z metodo opazovanja z udeležbo je skupina študentov pri predmetu Sociologija mladine opisala navijače na nogometni tekmi ljubljanske in mariborske prvoligaške ekipe. Zanimali so jih načini obnašanja obeh strani kot tudi navadnih navijačev pred, med in po tekmi. Analizirali smo tudi odziv medijev na sam dogodek. Za razliko od reprezentančne je klubska nogometna scena v državi veliko manj razvita, temu primerna pa je tudi navijaška scena. Le nekaj sto ljudi na obeh straneh, v glavnem mladih, ima zgrajeno podobo in obnašanje tipičnega pripadnika skupnosti nogometnih navijačev.*

Ključne besede: *opazovanje z udeležbo, navijaške skupine, mladina, izgled in obnašanje, mediji*

Uvod

Skupina študentov predmeta Sociologije mladine se je 31.3.2001 udeležila tekme med mariborsko in ljubljansko prvoligaško nogometno ekipo. Že pred tem smo se natančno dogovorili o tem, kaj nas bo zanimalo. Sam dogodek smo razdelili na dogajanje pred tekmo, med njo in po njej. Obiskovalce tekme smo razdelili na navijače obeh ekip in na navadne ljubitelje nogometa. Zanimal nas je njihov izgled in obnašanje, prav tako so nas zanimale tudi reakcije policije in medijev. Uporabili smo metodo opazovanja z udeležbo, naš cilj pa je bil podati kar se da natančen etnografski opis.

* O navijaški skupini Green Dragonsov so pisali Sebastijan Antolin, Anton Mrevlje, Gregor Pavunc, Veljko Radović, Aljoša Silič; o navijaški skupini mariborskih Viol Josipa Jurovič, Lea Rudolf, Irena Centner; o navadnih navijačih Barbara Gerič, Damjana Ljubi, Helga Radman, Teja Grapulin, Vesna Lakner, Mirjana Martinovič, Joža Sinur, Andreja Bizjak, Katja Levstik, Danijela Švajger, Veronika Habič, Laura Šušteršič; odziv tiskanih medijev pa so spremljale Urša Bahun, Sonja Coha, Aleksandra Rojnik, Nada Topovšek, Ana Trnkóczy; pod mentorstvom Gregorja Tomca in Boštjana Šaverja (njegove so tudi fotografije).

Navijaška skupina Green Dragons

Dogajanje pred tekmo

Uro pred tekmo so se navijači Olimpije začeli zbirati pred stadionom za Bežigradom, večinoma pri bencinski črpalki, kamor so prišli peš, slaba tretjina pa s sredstvi javnega prevoza ali z lastnim prevozom.

Pred samo tekmo se ni dogajalo nič posebnega, Dragonsi so se zbirali in popivali na Dunajski cesti ob bencinski črpalki. Prišlo je do manjšega incidenta, prerivanja in pretepa med dvema navijačema. Reakcija policije je bila hitra, mirna in učinkovita. Udeležena v pretepu sta se morala po intervenciji policije eden drugemu opravičiti. V okolici stadiona je bilo mogoče opaziti veliko število policistov, še posebej veliko jih je bilo v okolici bencinske črpalke in ob Dunajski cesti. Največ je bilo pripadnikov specialne policijske enote, poleg njih pa tudi policisti na konjih in v spremstvu policijskih psov. Poleg policistov, ki so bili v neposredni bližini stadiona smo opazili policijska vozila parkirana v bližnjih ulicah. Petnajst minut pred tekmo, ob 15:45 so Dragonsi prihod mariborskih navijačev glasno izžvižgali. Ob vhodu na stadion so nas rutinsko pregledali redarji. Nismo opazili, da bi redarji pri pregledu navijačev Olimpije odkrili kakšne prepovedane rekvizite, kot so bakle, petarde, alkoholne pijače ipd. Na tribuni "E", kjer se zbirajo Green Dragonsi, je bilo približno dvajset policistov specialcev v popolni "bojni" opremi. Med tekmo so bili bolj ali manj neopazni, le med obema polčasoma so v parih nadzorovali dogajanje. Ti policisti so stali za navijači Olimpije, na ravnem delu tribune. Poleg omenjenih smo opazili policiste in redarje pod tribuno, ki so obrnjeni proti navijačem spremljali dogajanje.

Dogajanje med tekmo

Na tribuni ("E" sektor) se je zbralo približno 400 navijačev Olimpije. Od tega je, po naši oceni, bilo okrog 70% "pravih" Dragonsov. Navijači so v glavnem opremljeni s predmeti, na katerih so simboli njihovega kluba. Najpogostejši so šali, kape, transparenti ter zastave, razdeljene med Dragonse. Na transparentih smo zasledili naslednja gesla: Maribor sucks, Olimpija cool (ob straneh pa narisana priljubljena animirana zvezdnika iz MTV-ja Beavies in Butthead); ghetto Nove Jarše; Skinheads Slovenija, Karantanija (s karantanskim grbom in simbolom meča in črno piko); Green Dragons. Zastave so dokaj raznolike, prevladuje pa zelena in bela barva, tako kot tudi na vseh ostalih rekvizitih. Izstopa ogromna zastava z napisom Green Dragons s simbolom stisnjene pesti v sredini ter belo zelena zastava, kjer je bilo poleg napisa Green Dragons opaziti tudi velike konopljne liste. Večina zastav je že močno obrabljenih ter raztrganih. Imidž znotraj skupine je zelo različen, razen že prej omenjenih rekvizitov. Poleg tega, da si nekateri navijači pobarvajo lase z zelenimi spreji, pa znotraj skupine ni opaziti nobenih posebnih ponavljajočih se vzorcev v oblačenju. Po izgledu so si bili enotni še najbolj skinheadi, ki jih je bilo na tribuni "E" približno dvajset. Nasploh je celotna skupina delovala precej heterogeno, vsaj kar se imidža tiče.

Navijaška skupina je skozi celotno tekmo pela svoje pesmi ter vzklikala parole, ki jih lahko tematsko razdelimo na tri glavne skupine, in sicer:

- najbolj pogoste so parole, ki so namenjene poniževanju navijačev nasprotnega moštva, kot npr. "Štajerske pičke", "Vi ste kurac", "Poklal bomo Štajerce", "Ubi, ubi štajerca", "Vi ole že bežijo", "Vi ste kmetje, kje imate krave!", "Mi smo metropola, vi ste provinca", "Maribor provinca, provinca je kurac"; pojavil se je tudi vzklík, ki je bil najbrž namenjen majhnemu številu navijačev Maribora: "Kje vas je tisoč?"; ta vzklík je v drugem polčasu dobil obliko: "Kje vas je tristo?"

- parole, ki so namenjene samim igralcem kot npr. "Jebi se Nastja" ali pa "Puši Simko [mariborski vratar Simeunovič] ko te jebe, Pejko [ljubljski vratar Pejkovič] bolji je od tebe", "Pejo je bog, Simke je kurac"; pozdravi, ki so namenjeni bolj ali manj nogometašem, ki v klubu veljajo za zvezdnike, kot npr. vzklík "Cime!" [ljubljskemu napadalcu Cimerotiču].

- parole, ki povzdigujejo domače moštvo in navijače, kot npr. "Mi smo prvaki!", "Uuuuuuuuuu Olimpija ole, ti si nam vse, Ooolimpija ole, dejmo zmagite", "Dajte gol!", "Olimpija!", "Dejmo celi stadion!"

Poleg teh pa se je med ljubljanskimi navijači pojavila tudi zahteva po novemu stadionu: "Hočemo nov stadion!", ki pa je bolj odraz trenutnih razmer in stanja stadiona za Bežigradom.

Besedila nekaterih daljših pesmi so bila težje razumljiva, razložiti pa se je dalo del besedila, ki govori o sovraštvu ljubljanskega raperja Klemena Klemena do Štajercev: "... sovražm viole, sovražm Maribor, sovražm celo Pohorje, s sekiro bom poklau vse Štajerce...". Na to so reagirale tudi Viole, ki so dvignile transparent "Slepi, slepi = Klemen, Klemen". V nekem drugem besedilu pa smo zasledili nekaj podobnega kot: "... zvečer se slišmo...", kar lahko razumemo kot napoved spopada med obema navijaškima skupinama. Pojavijo se tudi pesmi, ki so priredbe znanih melodij, kot npr. pesem Slovenija gre naprej, besedilo pa navijaška skupina spremeni v "... glej, glej, glej, Olimpija na pohodu, glej, glej, glej, Viole na vzhodu..." Zanimivo je tudi prepevanje pesmi Mala terasa in to brez spreminjanja besedila, ki predstavlja Ljubljano kot simbol identifikacije.

Poleg petja in vzklíkanja sodi v navijanje še skakanje ter ploskanje z rokami in "fuck off" gesta z iztegnjenim sredincem. Samo navijaško skupino vzpodbujajo vodje navijačev, ki se postavijo na ograjo, ter obrnjeni proti skupini na nek način diktirajo oziroma dirgirajo navijanje ali pa določajo vzklíke. Izmenjalo se jih je približno sedem, istočasno pa sta na ograji dva ali trije. Eden izmed njih je bil star enajst let. Poleg teh pa so še posamezniki, ki hodijo znotraj skupine, in najbolj umirjene dobesedno silijo k navijanju: "A si pršu gledat tekmo al si pršu navijat?" Zanimiv je tudi pojav, ko se celotna skupina obrne s hrbtom proti igrišču oziroma proti navijačem nasprotnega moštva in pri tem poskakuje. Starost navijačev je zelo različna, opaziti je namreč tako starejše kot tudi najmlajše (npr. enajstletni deček z zeleno pobarvanimi lasmi). Povprečno starost navijačev lahko ocenimo na približno dvajset let. Med navijači prevladujejo fantje, vendar pa med njimi zasledimo tudi nekaj deklet starih od petnajst do osemnajst let. Grafitov v glavnem ni bilo opaziti. Kljub temu da je bil stadion pred tekmo med Slovenijo in Jugoslavijo prepleškan, pa je bilo še vedno veliko grafitov "GD", kar predstavlja kratico navijaške skupine Green Dragons.

Zanimanje za tekmo je skrčeno na bolj ali manj ključne trenutke. Domnevne nepravilne sodnikove odločitve ter izvajanje neposrednih prostih strelav naspro-

tnega moštva je deležno žvižgov, lepo izpeljane akcije domačega moštva ali pa vratarjevo posredovanje pa aplavza. Zadetek domačega moštva vzbudi val navdušenja, kateremu sledi prižiganje pirotehničnih sredstev ter metanje le teh ob rob igrišča. Navijači so namreč kljub temeljitemu pregledu ob vstopu na stadion pretihotapili pirotehnična sredstva. Zanimivo je obnašanje navijačev, ko domače moštvo izvaja neposredni prosti strel proti голу. Takrat vsi dvignejo roke približno v višini glave in migajo s prsti, hkrati pa spuščajo pridušene kratko zavijajoče zvoke. Tisti del navijačev, ki spremlja samo tekmo, v glavnem komentira igranje moštva, pri čemer prevladuje kritiziranje slabih potez in napak. Navijači so ob spremljanju tekme komentirali igralce nasprotnega moštva v stilu: "Lej ga, kakšno frizuro ima, kva misl da je Beckham al kuga?!" in "Ta Vugdalič pojma nima, ne zna niti žogo brcnt!" Dvakrat se je med tekmo pojavilo tudi prerivanje med navijači, katerega cilj najbrž ni bil pretep, temveč vzpodbujanje občinstva k čim bolj intenzivnemu navijanju. Med odmorom je bilo vzdušje na stadionu mirno in brez večjih provokacij. Komunikacija med obema navijaškima skupinama je zamrla. Večina Dragonsov se je zbrala ob ograji, ker je bil na drugi strani točilni pult. Policisti so delovali precej sproščeno.

Dogajanje po tekmi

Po koncu tekme se je skupina navijačev zgnetla ob izhodu, kjer je čakala, da se vrata odpro. Policija nas je namreč pustila čakati petnajst minut, da so lahko Viole mirno odšle iz stadiona. V tem čakanju smo naleteli na zanimiv pogovor. Šlo je namreč za pogovor, v katerem so se prijatelji, ki so na tej tekmi sicer navijali za Olimpijo, dogovarjali, kako bodo na tekmi Olimpija vs Domžale, navijali za slednje. Na osnovi tega sklepamo, da so se ti navijači pridružili Green Dragonsom zaradi lokalnega patriotizma.

Ob izhodu iz stadiona so policisti ustvarili živi zid, da navijači ne bi stekli na cesto. Po izhodu iz stadiona se je množica navijačev razkropila in porazgubila po Ljubljani. Na ulicah nismo bili priča morebitnim provokacijam, kar je najbrž tudi posledica rezultata tekme, saj sta se Olimpija in Maribor PL razšla z neodločenim izidom 1:1.

Navijaška skupina mariborske Viole

Dogajanje pred tekmo

Navijači nogometnega kluba Maribor Pivovarna Laško (Viole) so prišli na tekmo v Ljubljano z organiziranim prevozom, in sicer s posebnim vlakom, ki je iz Maribora odpeljal ob 13. uri. Zbirati so se začeli že kakšno uro prej na mariborski železniški postaji pred lokalom Forza Viola, kjer so si lahko priskrbeli alkohol (večina jih je pila pivo). Lokal Forza Viola je tudi sicer zbirno mesto Viol v Mariboru. Navijači so se med seboj spodbujali k pitju alkohola. Vsi, razen nekaj navijačic, so bili tudi opiti. Bili so tudi zelo glasni in so na splošno vzbujali veliko pozornosti.

Oblečeni so bili dokaj podobno. Večinoma so imeli kavbojke ali vojaške hlače z žepi ob straneh, različne temne majice, nekateri tudi vijolično-rumene drese

mariborskega nogometnega kluba. Skoraj vsi so bili oblečeni v črno-oranžne jakne (tako imenovane speedfire jakne). Nekateri so imeli na zadnji strani jaken napis Viole Maribor ali našitke navijaškega kluba na rokavih (npr. psa buldoga ali znak navijaškega kluba, tj. rdeči krog z napisom Viole Maribor 1989). Obuti so bili v težke vojaške čevlje, ti. buleje, nekateri pa so bili kar v športnih copatih. Vsi so imeli kratke lase ali celo obrbite glave. Okrog vratu so imeli vijolično-rumene šale z napisom NK Maribor ali pa NK Maribor Šampion z letnico osvojitve naslova prvakov 1999. Imeli so dve vijolično-rumeni zastavi, ki so ju na stadionu izobesili na ograjo. Na njima je pisalo Viole Maribor in Mariborski problemi, hkrati pa je izstopal transparent z narisano pasjo glavo. S seboj so imeli tudi transparent, ki so ga naredili na železniški postaji pred odhodom. Na njem pa je pisalo "Slepi, slepi = Klemen, Klemen". Nekateri so imeli s seboj bakle, ki so jih prižgali kasneje ob prihodu v Ljubljano in na stadionu, ko je mariborska ekipa dosegla gol. Pogovarjali so se v štajerskem narečju oziroma v mariborskem slengu. Stari so bili med petnajst in petindvajset let, nekaj jih je bilo tudi starejših (okoli štirideset let). Skupaj jih je bilo približno 150 navijačev, med njimi le štiri dekleta.

Dogajanje na železniški postaji je od vsega začetka budno spremljala tudi policija. Navijači so bili mirni, večinoma so popivali in se pogovarjali. Vodja navijačev (star več kot trideset let) je prodajal karte za vlak, ki so jih navijači v Ljubljani na železniški postaji zamenjali za vstopnice. Mariborski navijači so se dogovorili za posebno koreografijo na tekmi. Ker je teden poprej košarkarski klub Kinder Bologna premagal Union Olimpijo, ki ima iste navijače kot nogometni klub Olimpija, so se Viole odločile, da jim bodo ta poraz priklicali v spomin. Tako so vsi kupili čokoladna "kinder jajčka", da bi jih med tekmo zmetali na igrišče.

Nekaj minut pred 13. uro so se navijači hrupno vkrcali na vlak, kjer so v vsakem vagonu stali trije ali štirje policisti v popolni zaščitni opremi, ti. specialci. Oblečene so imeli zaščitne jopiče, posebne ščitnike na rokah in nogah, na glavi so imeli čelade, k opremi pa je spadala tudi gumijevka, solzilec, lisice in pištola za pasom. Stari so bili okoli trideset, bili so zelo mirni, redkobesedni, resnih pogledov, na nagovarjanja in zbadanja niso reagirali. Čeprav so ukazali, da na vlaku nihče ne sme stati, večina navijačev tega ni upoštevala in so se dokaj prosto sprehajali med vagoni. Na vlaku so navijači predvsem pili veliko alkohola (Laško pivo in domače vino) ter kadili cigarete in marihuano. Policisti na vlaku so to kar spregledali. Vagoni so bili zakajeni od cigaretne dima. Ogorke so navijači ugašali na tleh, prazne plastenke ali steklenice pa metali skozi okno.

Pogovor se je vrtel predvsem okoli seksa in deklet, s kolikimi so spali in podobno, odnos do njih pa je bil zelo ponižujoč. V pogovoru so večkrat omenili različne navijaške podvige, pri tem so se predvsem hvalili z raznimi pretepi na tekmah in aretacijami. Iz pogovorov je bilo mogoče razbrati, da večina navijačev pripada delavskemu razredu. Mnogi med njimi so nezaposleni, opravljajo sezonska dela ali pa pogosto menjavajo delovno mesto. Med mlajšimi navijači (do dvajset let) je bilo precej srednješolcev, ki pa so bili v pogovoru bolj poslušalci kot aktivni udeleženci. Med seboj so se vsi navijači dobro razumeli, si pomagali, delili stvari (npr. alkohol so pili iz istih plastenkov ali pločevink). Čeprav so v komuniciranju uporabljali veliko kletvic in se tudi zmerjali med seboj, si tega niso zamerili. Na vlaku so se

navijači v vagonih razdelili v manjše skupine. V vsaki skupini je bil eden izmed njih v središču dogajanja, tako da so vsi sedeli okrog njega, se mu smejali in se postavljali pred njim. V vsak vagon je prišel vodja navijačev in glasno povedal, da je vlak plačal klub in igralci, ter da so na sestanku igralci dejali, da zelo potrebujejo svoje navijače v Ljubljani. Zato je vodja navijačev še enkrat ukazal: "... ka me čujete, da bote na tekmi ful navijali, igralci so rekli, da nas ful rabijo..." Tudi dva sprevodnika na vlaku sta pogosto prišla k navijačem in z njimi kaj popila. V bližini Ljubljane so nekateri navijači postali precej nestrpni in nekajkrat celo izjavili, da se bodo stepli, takoj ko stopijo z vlaka.

Prihod v Ljubljano je bil bučen. Še preden se je vlak ustavil na postaji, so navijači odprli okna in glasno kričali ter celo prižgali baklo. Peti so začeli pesem: "Viole smooooo, sam bog že ve, da ta Maribor naš je in Viole štajerske, že nebo žari, zdaj se vsak boji, ker Viole pridemooooo, s kolom, s sekiro, z bokserom v glavo, udari, navali za mariborsko slavo. " Na postaji je čakalo veliko policistov popolnoma opremljenih, kot smo že opisali, a tokrat tudi s psi. Navijači so glasno skandirali: "Ubi, ubi, ubi žabara!", "Forza Viole!", "Maribor!", "Ljubljanske pičke!", "Žabari roke gor, jebo vas Maribor!". Zapeli so tudi navijaški pesmi: "Moje dekle je pa kurva, ja ja, moje dekle je pa kurva, ja ja, moje dekle je pa kurva, ja ja, saj z Ljubljane je doma. Vse življenje jo bom fukal, ja ja, vse življenje jo bom fukal, ja ja, vse življenje jo bom fukal, ja ja, dokler ne bo crkna..." in "Žabari roke gor, jebo vas Maribor, jebo vas jebo, jebo vas jebo, jebo vas Maribor".

Policisti so vse to v miru spremljali, pa tudi navijači so se čez kakšnih deset minut pomirili. Ko so na postaji zamenjali karte za vlak z vstopnicami, so se odpravili proti stadionu. Vsa pot do tja je potekala v spremstvu policistov, ki so z obeh strani naredili nekakšen živi zid, izven katerega se nihče od navijačev ni smel gibati. V spremstvu so bili tudi policisti na konjih in v avtomobilih. Med potjo proti stadionu so navijači kolikor se da glasno opozarjali nase, predvsem z zmerjanjem ljubljancev in s petjem navijaških pesmi: "Maribor violčni, jaz ljubim Maribor violčni, Maribor violčni, jaz ljubim Maribor violčni. Hej, hej..." in "Ker Maribor mi ljubimo, za Maribor razbijamo, ker on je šampion, saj on je šampion".

Dogajanje med tekmo

Ob prihodu pred stadion je mariborske navijače pričakala skupina ljubljanskih navijačev (seveda so policisti pred njimi naredili živi zid) in začela žvižgati, mariborski navijači pa so žvižgali nazaj. Vstop na stadion je potekal še kar hitro, glede na to, da je pri vhodu bil vsak pregledan. Dekleta so pretipale redarke in policistke, fante pa redarji. Na tekmi je bila vsa pozornost navijačev usmerjana k navijačem ljubljanskega moštva Green Dragonsom. Ob začetku tekme so Viole razobesile transparente na ograjo pred njimi, tako da so jih lahko videli tudi Green Dragonsi. V prvih tridesetih minutah tekme so bile Viole osredotočene le na navijače Olimpije, tako da sploh niso spremljali poteka tekme. Pomembno je bilo le to, kako preglasiti ljubljanske navijače in jih čim glasneje zmerjati. Spet so vzklikali: "Maribor, Maribor!", "Ljubljanske pičke!", "Pridite bliže!", "To je kmetija!", "Maribor metropola, metropola, metropola, Maribor metropola, vi ste kurac!".

Kot odgovor na vzklike ljubljanskih navijačev "Kje vas je tisoč?" so odgovarjali: "Malo nas je, malo nas je, pridite!". Mariborski navijači so nato vzklikali: "Kinder

Bologna!" in ob tem na igrišče zmetali kinder jajčka, kot so se dogovorili že v Mariboru. Peli so tudi pesmi: "O mama mama mama, o mama mama mama, ti veš, da jaz ne ljubim te več, jaz ljubim samo Maribor, jaz ljubim samo Maribor, o mama, jaz ljubim Maribor"; "Munjene Viole, fajteri, pijanci, zakaj se dobre volje, valjate po klanci. Gremo v močvirje, fukat zmajčice, pred polno škifarije razbit vse Dragonse";

"Dvignimo zastavo vijolčno-rumeno, nikoli pa do groba belo in zeleno. Pridemo na vaše gnile stadione, razbit vam navijače, pozdravit šampione!"

Navijanje na stadionu je vodil in vzpodbujal eden izmed navijačev, ki je stopil na ograjo pred tribuno. Obrnil se je k navijačem na tribuni in glasno vodil navijanje. Oblečen je bil v svetlejšje barve, tako da so ga lahko vsi dobro videli. Navijači so mu večinoma sledili, čeprav se je moral zelo truditi. Velikokrat se je videlo, da ni zadovoljen z navijanjem, saj je kričal na navijače, ki niso skakali in vpili ali peli. Ob navijanju so navijači dvigovali zastave in navijaške šale, nekajkrat pa so Green Dragonsom kazali pesti ali pa sredince. Ko je mariborsko moštvo prejelo zadetek, so navijači v trenutku obstali in obnemeli, vendar je vodja navijačev na ograji čez nekaj sekund ukazal še glasnejše navijanje in tako je množica spet začela glasno navijati ter vzpodbujati svoje moštvo. Ob vsakem izvajanju prostih strelav mariborskega moštva so navijači stegnili roke, migali s prsti in peli: "Ooooooooo..." ter "Vsi roke dvignimo zdaj gor, za naš vijolčni Maribor, za naš vijolčni, vijolčni, vijolčni Maribor".

Med odmorom se ni dogajalo nič posebnega. Vsi navijači so večinoma mirno sedeli in počivali ali pa odšli po kakšno pijačo (največkrat Radler). V drugem polčasu je navijaška motivacija padla, vendar le do trenutka, ko je mariborsko moštvo doseglo izenačujoč zadetek. Takrat se je vzdušje v trenutku spremenilo. Začelo se je skakanje, ploskanje, kričanje, navijači so prižgali bakle, dvignili navijaške šale ter z njimi mahali. Zopet so začeli glasno peti: "Naprej Viole, zastava naša, naprej Viole, za šampione, za šampione vijolčne barve, za šampione Slovenije. Vijolčni je že celi Maribor, vijolčna je že cela Štajerska, vijolčna je že vsa Slovenija, evo nas Evropa, ti boš naša vsa..." in "Bela Ljubljana propada, tam ni več Bežigrada, tam je samo Maribor, šampion!"

Fant, ki je vodil navijanje, je imel najtežje delo proti koncu tekme, ko je veliko navijačev začelo spremljati tekmo. Pričakovali so zmagoviti gol, zato so pričeli zmerjati in žvižgati sodniku, ko je ta dosodil prekršek mariborskemu moštvu, ali pa ko ga ob grobi igri nasprotnikov ni. Vzklikali so: "Ivo Šušak!", "Maribor daj gol!", "Maribor metropola - vi ste kurac!". Ob koncu tekme so navijači spet začeli vzklikati in navijati, še posebej, ko so igralci prišli pozdravit svoje navijače. Takrat so navijači glasno vzklikali "Maribor šampion!" in ploskali igralcem. Policija in varnostniki, ki so med tekmo v dveh vrstah stali pred navijaško tribuno, so ves čas mirno, vendar pozorno opazovali dogajanje na tribuni.

*Prihod običajnih navijačev
na tekmo med Olimpijo in
Mariborom PL v Ljubljani*

*Nakup vstopnic na blagajni
stadiona za Bežigradom*

*Pretep na bencinski črpalki
med navijačema Olimpije
pred pričetkom tekme*

*Vstop mariborskih Viol na
stadion in pregled varnostni-
kov*

Nogometni stadion za Beži-gradom in pogled na tribuno Green Dragonsov

Posebne policijske enote in varnostniki pod tribuno Green Dragonsov, v ozadju tribuna mariborskih Viol

Tribuna Green Dragonsov in njihove zastave

Vodje navijačev Green Dragonsov pri vzpodbujanju na ograji

Navadni navijači na strani mariborske ekipe

Tribuna mariborskih Viol v velikem planu

Slavje na tribuni mariborskih Viol ob zadetku mariborske ekipe

Odhod mariborskih Viol s stadiona po končani tekmi

Vstopnica za nogometno tekmo na tribuno navadnih navijačev

Vstopnica za nogometno tekmo na tribuno Green Dragonsov

Dogajanje po tekmi

Odhod s stadiona je minil precej bolj mirno kot pa prihod. Le enkrat na poti nazaj na ljubljansko železniško postajo so navijači zmerjali Ljubljančane v nekem avtu, se jim celo precej približali, vendar so policisti takoj stopili vmes, jih ločili in mirno nadaljevali pot. Prav tako so navijači glasno žvižgali nekemu dekletu, ki je slučajno prišlo mimo, vendar drugih izgredev ni bilo.

Na železniški postaji, ki so jo stražili policisti, je že stal vlak za Maribor, na katerem so navijače pričakali isti policisti, ki so jih že spremljali v Ljubljano. Na poti nazaj je bilo vse do Maribora zelo mirno. Večinoma so vsi navijači počivali in spali, le tu in tam se je kdo sprehodil po vlaku. Ob prihodu vlaka na mariborsko postajo ni bilo nikogar. Navijači so mirno zapustili vlak, nekaj skupin se je odpravilo v lokal Forza Viola, ostale skupinice navijačev pa so se počasi razšle po mestu.

Navadni navijači

Dogajanje pred tekmo

Pred stadionom se že pol ure pred začetkom tekme zbira množica ljubiteljev nogometa. Nekaj minut pred začetkom tekme se zberejo pred vrati stadiona in se počasi pomikajo proti vhodu z Dunajske ceste. Ko vstopiš skozi vrata, varnostniki pregledajo moške, varnostnice pa ženske. Potipajo žepe, pregledajo nahrbtnike in

pretipajo boke. Skozi vhod "B" nas je šlo pet deklet in eden izmed varnostnikov komentira: "Dekleta, a ste se prišle zabavat? Luštni fantje čakajo!".

Dogajanje med tekmo

Med navadnimi gledalci opazimo predvsem moške. Prisotne so tudi družine z otroci. Žensk je malo, večinoma so v spremstvu moških. Med gledalci opazimo vse starostne skupine - otroke v vozičkih, najstnike, mladostnike, odrasle in starejše. Navijači Olimpije so oblečeni v navadna vsakodnevna oblačila kot sta trenirka in jeans, le nekateri imajo zelene šale. Del tribune z mariborskimi navijači je bolj opremljen za navijanje. Imajo vijoličasto-rumene šale. Nekateri imajo lase pobarvane vijoličasto z rumeno črto po sredini in na različne načine z istimi barvami pobarvan obraz. Ti najbolj burno spremljajo dogajanje in s plinsko trobljo od časa do časa predramijo ostale.

Pred tekmo je vzdušje mirno. Gledalci sedijo na sedežih. Nekateri imajo s seboj blazine ali časopisni papir, s katerim pokrijejo sedeže. Pijejo pivo, kadijo cigarete, mlajši kupujejo kokice. Nekateri gledalci se zabavajo in smejiijo izzivalnim besednim dvobojem med ljubljanskimi in mariborskimi navijaškimi skupinami. Zasliši se na primer "Mariborske pičke!" in kot odgovor na to "Ljubljanske pičke!" ali pa "Hočemo stadion!" ter odgovor "Saj imate živalski vrt!".

Igralci stopijo na igrišče in gledalci jih pozdravijo s ploskanjem. Na začetku tekme ni čutiti vzburljenja. Nogometaši igrajo in gledalci jih tiho spremljajo. Nekje do sredine prvega polčasa gledalci delujejo zelo resno in mirno. Zelo zavzeto analizirajo vsak gib igralcev. Zdi se, da jim ni pomembna le zmaga, temveč tudi dobra tekma. Ob dobri akciji oziroma potezi igralca ali ob priložnosti za gol kratko zaploskajo, in sicer v smislu: "OK, sej bo!" ali "Sej bo, kr tko naprej". Na tribuni ljubljanskih navijačev med mirno množico izstopajo trije gledalci, ki spremljajo tekmo na nekoliko bolj agresiven način. Ko mariborski igralec naredi prekršek, moški srednjih let skoči pokonci, krili z rokami in jezno opozori sodnika: "Sudja, si slep?" Igralec Olimpije je poškodovan in iz mariborske tribune se zasliši: "Dajte mu dudo, da se poserje!". Sodnik pokaže mariborskemu igralcu rumeni karton. Moški srednjih let, navijač Olimpije, se umiri in sam pri sebi momlja kletvice. Mariborski gledalci niso zadovoljni in sodnika izžvižgajo ter zmerjajo: "Sudija cigan!" ali "Sudija pederu!". Neki drugi navijač Olimpije zelo zavzeto spremlja tekmo in ob vsaki priložnosti se počasi premika naprej in nazaj ter komentira: "Teče, teče, pol pa nič! Sploh se ne znajo razporedit..." Drugi bolj ali manj spremljajo tekmo na videz pasivno, vendar vsekakor zelo pozorno. Ko bi mariborski igralci skoraj zadeli gol, je bilo čutiti napetost. Gledalci Olimpije so vstali, vendar so se nato, ko je šla žoga mimo gola, z velikim olajšanjem sedli nazaj. Zdi se, kot da gledalci vedo, kaj je dobra priložnost in kaj ni. Malo pred prvim zadetkom Olimpije gledalci vstanejo z dvignjenimi rokami. Obnemijo. Gol. Slišijo se glasni kriki veselja, nekateri se objamejo in skačejo. Obrazi so srečni. Smejijo se. Nekateri se oglasijo: "To!" in "Jee!". Vsekakor je čutiti adrenalin. Na mariborski tribuni je slišati očitke na račun mariborskega trenerja, ker samo sedi na klopi za rezervne igralce "kot en drek" in "puši eno cigaro za drugo", ničesar pa ne stori, da bi vzbudil svoje igralce.

Varnostniki pod tribunami navadnih navijačev Olimpije so bolj skoncentrirani na tekmo kot pa na navijače, medtem ko so varnostniki pod tribuno mešanih navadnih navijačev stalno skoncentrirani na publiko. Na mariborski strani se nekateri gledalci verbalno znašajo nad varnostnikom, ki stoji za ograjo na igrišču, in se mu posmehujejo. Ko si le-ta hoče prižgati cigareto, vpijejo: "Kaj je 168-ka, a rabiš vžigalnik?".

Konec prvega polčasa. Odmor. Gledalci v naši bližini se med odmorom ne pogovarjajo o tekmi niti ne o голу. Nekateri gledalci gredo po pivo in hrano (hamburger, hot dog). Mirno čakajo na začetek igre. Začetek drugega polčasa. Vzdušje se dviguje. Gledalci so veliko bolj nestrpni, živčni, glasni. Mariborski igralci so v drugem polčasu bolj napadalni, zato med gledalci vlada napetost. Tako izstopajo posamezni gledalci Olimpije, ki glasno preklinjajo: "Pušim ti kurac!", "Igrate k babe!", "Kurbe mariborske!", "Mariborske pičke!", "Kurbe!", "Jebem ti mater!". Vendar preklinjanje ni skupno vsem gledalcem, le nekateri so bolj glasni. Drugi, teh je večina, glasno komentirajo: "Glej! Kr stojijo, kr stojijo!", "Pa to ni res!", "Glej to, glej to!".

Igralci Maribora dajo gol. Večina ljubljanskih gledalcev zamahne z roko in z globokim glasom zamrmra. Sprevodnik vlaka, ki je pripeljal mariborske Viole na tekmo, vstane in komentira: "Kdo je rekel, da Maribor ne bo dal gola?", nato prižge baklo, gre k ograji, se obrne k publiko in vzklikne: "Kaj je žabarji, a?". Zdaj je vzdušje še bolj napeto. Navijači na ljubljanski tribuni žvižgajo, drugi s srednjim prstom kažejo na igrišče in se derejo: "Kurba, kaj misliš da si Mihajlovič?" Njegov prijatelj ga v smehu opozori: "Dej nehi že s svojimi komentarji. Kva ti je? Jest tle na normalen način navijam, ti pa se dereš!". Zdi se, kot da med navadnimi gledalci ni zaželeno pretirano navijanje in dretje. Večina namreč opazuje, analizira igro oziroma tekmo in jo komentira ter le občasno preklinja, žvižga, ploska. Nekdo, ki izziva in se dere kar tako, je čuden in izstopa iz množice navadnih navijačev.

Ljubljančani želijo gol. Ob vsaki izgubljeni priložnosti zamrmrajo. Ne ploskajo več, kadar je možnost za gol. Ko zgrešijo, se jezijo in ko uspešno branijo, zaploskajo. Gledalci so nezadovoljni. Igralec Olimpije brčne žogo proti голу, vendar žoga zleti nad golom. Gledalec Olimpije položi roko na čelo in se zadere z glasnim krikom: "Kam strelaš?! V nebesa?!". Na mariborski strani na vsake toliko časa kdo glasneje komentira: "Karton, karton mu daj!", "Ajde karton, treba je početi s disciplinom!", "Pa kaj je to? En sam madžarski paprikaš!". Zadnjemu komentarju je vedno sledil smeh drugih. Ob koncu, ko Ljubljančani niso mogli dati gola, so se njihovi navijači glasneje oglašali in vpili: "Kaj je to? Je normalen?!", "Kaj delaš pa na treningih?", "Pa saj ni jebeni doktor al pa slikar! Tak ne bi gola zadel!".

Dogajanje po tekmi

Konec tekme. Gledalci vstanejo s sedežev in se počasi pomikajo proti izhodu. Nekateri komentirajo: "Na momente mi je blo prov dolgčas!" in "Ma, da niso mogli dat še enga gola!". Zunaj stadiona se množica kar hitro porazgubi na vse strani.

Odzivi tiskanih medijev na nogometno tekmo

V članku Policaji proti navijačem, novinarja T. Šuljiča v Mladini opazimo razliko med slovenskimi navijači, ki so bolj mirni in drugimi svetovnimi navijači, ki so bolj vročekrvni. Članek govori o incidentu med mariborskimi navijači in policijo, ki se je zgodil pred tekmo Olimpija - Maribor. Do zapleta je prišlo, ker je 65 navijačev Viol nameravalo na mestni avtobus, policisti pa jim tega niso dovolili. Zato so jim v zameno ponudili prevoz do stadiona v njihovih vozilih. Viole so se pustile prepričati in pristale v priporu. Avtor na to ironično pripomni: "Očitno so se možje v modrem odločili, da bodo imeli na tekmi nekaj deset navijačev (problemov) manj." Pisec članka se očitno postavlja na stran navijačev in obsoja ravnanje policije. Izpostavi, da gre v izgrelih največkrat za konflikt med navijači in policijo, ne pa med samimi navijaškimi skupinami. Največkrat pride do sporov zaradi neučinkovitega in nestrokovnega ravnanja policije, pri čemer nemalokrat kršijo pravice državljanov.

Novinarja Marjan Horvat in Zmago Gomzi v Večeru zapišeta, da bo sobotni derbi zopet priložnost, da bodo gledalci napolnili stadion. Organizatorji pričakujejo okoli šest tisoč gledalcev, od tega tretjino iz Štajerske. Seveda bo to borben nogomet, za varnost na stadionu in pred njim pa bodo skrbeli policisti v polni pripravljenosti. Na dan tekme bo še zadnji sestanek policije, vodstva kluba in predstavnikov Green Dragonsov, saj si po besedah direktorja kluba ne želijo izgredov. Na dan tekme omenjeni mariborski časopis navede le to, da bodo nogometaši tudi v Ljubljani imeli močno podporo s tribun. Poleg številnih privržencev vijoličastih bo na tekmo z vlakom odpotovalo nekaj sto Viol.

Po končani tekmi novinar Marjan Horvat v Večeru poroča, da je bilo malo manj gledalcev, kot so jih pričakovali. Predsednik Olimpije Anton Colarič je povedal, da je tako pač v Ljubljani in da je to vzrok za tako malo gledalcev. Predsednik NK Jože Jagodnik pravi: "To je bila najboljša igra Maribora letos, pokazali smo, da znamo dobro igrati. Vzdušje ni bilo tako kot na reprezentančni tekmi, toda take igre bodo privabljele gledalce na slovenske stadione." Po besedah novinarja navijaškega spopada ni bilo, le nekaj bakel in običajno skandiranje. Kot da derbiju kaj manjka, ko ni trdih pesti.

Nogometna tekma med Olimpijo in Mariborom Pivovarno Laško je po poročanju Dela v senci reprezentančne tekme, zlasti kar se tiče varnosti in navijačev. Članke pred tekmo se osredotočijo predvsem na tekmo samo, omejijo se na to, da so organizatorji tekme posvetili posebno pozornost varnosti, zato so opravili vrsto pogovorov s policijo, saj so se bali, da bo klubski spopad precej bolj vroč kot reprezentančni. Po njihovem poročanju, naj bi v Ljubljano dopotovalo dva tisoč Mariborčanov, med njimi 350 ognjevitih Viol. Na sam dan tekme poročajo, da je derbi v senci šokantne tekme med Slovenijo in Jugoslavijo, ter da Viole napovedujejo množično zasedbo Bežigrada. Po tekmi Delo poroča, da je bil največji derbi povprečen, po odzivu gledalcev je sicer potrdil sloves, sama igra je bila slaba. Poročanje se zopet osredotoči na igro, o varnosti in navijačih pa objavijo en članek v črni kroniki, kjer pišejo, da policisti niso počivali, saj so morali krotiti zagnane navijače obeh strani, ter da se je v Ljubljano pripeljalo okrog petsto viol, gledalcev

pa je bilo po njihovi oceni štiri tisoč. Omenjajo dogodek o skupini 55 Viol, ki so izstopili iz vlaka v Polju, peš nadaljevali pot proti stadionu, ker pa so se ustavili in ovirali promet, so jih policisti pridržali do konca tekme. Med samo tekmo so prijeli dva kršitelja, pridržali pa pijanega dvajsetletnika iz Maribora. Članek o incidentu z mariborskimi Violami lahko razumemo tudi ironično - kot da je to, da izstopijo na napačni postaji vse kar zmorejo Viole, saj se je pred tekmo govorilo o vročem spopadu navijačev z obeh strani.

Sklep

Sodeč po tekmi med Olimpijo in Mariborom PL je nogometno navijaštvo v Sloveniji še dokaj nerazvito. Na to kaže tako nekaj sto pravih navijačev (Green Dragonsov in Viol) na obeh straneh, kot tudi dokaj miren razplet samega srečanja za Bežigradom. Nerazvita navijaška scena je po našem mišljenju predvsem verodostojen odraz dokaj nizke ravni klubskega nogometa v državi. Premalo zanimivo in kakovostno tekmovanje otežuje čvrstejšo identifikacijo s klubi. Drugi dejavnik nerazvite navijaške scene pa je verjetno pomanjkanje tradicije. Državno nogometno ligo imamo šele deset let, v tem času pa se navijaška scena še ni uspela dokončno profilirati. To še toliko bolj, ker je bila v drugi Jugoslaviji Slovenija izrazita nogometna "provinca". V prid razvoja nogometnega navijaštva pa govori obstoj številnih regionalnih identitet (na primer rivalstvo med ljubljansko, štajersko ali primorsko pripadnostjo). V takšnih pogojih bo lahko nogomet postal priročen ventil za izražanje sicer neizživetih lokalnih patriotizmov.